

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fil. — Községeknek, körjegyzőknek, tanítóknak 8 kor.
Egyes szám ára 20 fillér.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

dr. Franciscy Lajos.

Társszerkesztő:

dr. Kaszala János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. sz.

Hirdetések árai: Egy háromhasábos petsor ára 16 fillér. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szóig 4 kor., minden további szó 4 fil.

A honti példa.

A politikai mozgalmak hullámverései ma nap már a legutolsó faluig is elérték s eszmekörükbe vonják a gazdát, a cseledeket és a napszámba dolgozó mánkást.

Politikai propagandát üznek az országos pártok és a különböző társadalmi törekvések emberei. A socialdemokracia is a politikai téren akar érvényesülni, mert tudja, hogy e nélkül programja holt betű lenne, melyhez nem ragaszkodnának az elvtársak, ha nem bíznának a megvalósításában. A legujabban alakult radikális párt, mely egy szemernyivel sem jobb a demokraták pártjánál, ugyancsak a politikai fegyverek arzenáljában keresi küzdelmének erősségeit.

Ez az általános készülődés arra enged következtetni, hogy a különböző pártok jövő sorsa, *politikai szervezettségüknek a mérvétől* függ. Minél szervezettebb lesz valamely párt, annál sikeresebben fogja a választások alatt más pártokkal szemben a küzdelmet felvehetni.

Ennek a régi igazságnak ezidő szerint egészen új alkalmazást kell nyernie. Eddig a szervezéshez elégséges volt a választásokat megelőző idő, mely a körülményekhez képest hosszabb-rövidebb volt, ma a szervezetnek állandónak kell lennie. Eddig

a választókerületek szerinti szervezkedés dívott, ma *községenként* kell a pártokat szervezni. Ha nem is követelné ezt az általános választói jog, mely a községi szervezeteket nélkülözhetetlenné fogja tenni, a radikális pártok példája elég komolyan intene erre. Ezek a pártok az egyes községekben igyekeznek csapatokat szervezni, s ezekből alkotják meg országos táborukat.

Az országos néppártra is mindezekből kifolyólag az a feladat hárul, hogy helyi szervezeteit községenként megalkossa. Hont megyéből vesszük ehhez a buzdító példát. Ott a vármegyei vezetőség elhatározta, hogy minden községben, hol elvtársai vannak és lesznek megalakítja a *községi nép pártot*. Ezek a saját körükből választják meg elnöküket, két alelnököt s 4 bizalmi férfit. Az így megválasztott vezető férfiak egyike a vármegyei központi végrehajtó bizottságban képviseli saját községét, hogy ilyképp megyei párttá tömörülve, egy mindnyájáért s mindnyája egyért küzdjön.

Ennek a szervezetnek összetartó erejét Hont megye néppárti vezetősége már az ez évi megyebizottsági tagválasztásoknál akarja kipróbálni. Az egy kerülethez tartozó községek elnökeik által megjelölik azokat a férfiakat, a kiket a törvényható-

ságba be akarnak küldeni, s azokat azután minden nyomás, visszaélés mellőzésével megválasztani is iparkodnak.

Minden megalakult néppárti községnek a vármegyei vezetőség ingyen küldi két példányban a »Néppárt« című hetilapot, melyet tót községben a »Krestan« pótolhatna. Hogy kinek nevére járjon ez a két példány, azt a helyi elnökség a megalakulásról szóló jegyzőkönyvben jelzi, melyet másolatban a vármegyei vezetőség ügyvezető alelnökének megküld. A kik saját nevére óhajtják járni a lapot, hogy azt odahaza olvashassák, azok számára azt az ügyvezető alelnök féláron rendeli meg.

Ez a honti példa, melyet a lényeg dolgában mindenütt lehet követni.

Nyitramegyére vonatkozólag ezen példa hatása alatt azt tartjuk legsürgősebb feladatnak, hogy párthiveink a megyebizottsági tagválasztásokra községenként előkészíttessenek és tömöríttessenek. Ezen a nyomon azután tovább lehet haladni a községi szervezet megalkotása és állandósítása felé. Ez ügyben értesülésünk szerint az ősz folyamán, valószínűleg szeptember első felében, Nyitrán vármegyei értekezlet fog tartatni, melyen megbeszélés tárgyát fogja képezni.

A koalícióhoz való viszonyunk a mi

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE“ TÁRCÁJA.

Mit beszélnek a ciprusok?

dr. Tóth János emlékezete.

V.

Utazás és világsmeret. — Lourdesba—Párizsba. — A Vezúvon. — XIII. Leo pápa előtt. — Első találkozás gr. Zichy Nándorral. — A német birodalomban. — Dugába dőlt terv. — Nagy anyagi gondok. — Első nagyobb önálló műve. — A könyv hatása. — A Nyitramegyei Szemle megalapítása.

Az a hajlam, mely a világ látása iránt már az iskolás kis fiúnál megnyilatkozott, hatalmába ejtette a férfit.

Utazás nélkül lehetetlen szerezni világsmeretet, e nélkül pedig nagyon nehéz úgy a tudományos, mint az erkölcsi életnézetek körét tágitani. Az emberek, a kik nem utazhatnak, nagy boldogságnak szokták tartani az utazók dolgát. Pedig különbséget kell tenni utazás és utazás között. A kik azért utaznak, hogy kiélvezzék a világot, azok sorsát talán meg lehetne irigyelni, ámbar azokra nézve is áll Chateaubriand mondása, hogy az ember az otthon könnyen meg-unja, de a világtól még könnyebben megundorodik.

A kik azonban csak azért utaznak, hogy tanuljanak és tapasztaljanak, azokra nézve az utazás a nélkülözések és önmegtartózkodások sorozata.

Dr. Tóth János első nagyobb utazását 1886-ban tette meg, mint egyik résztvevője annak a nagy országos zarándoknak, melyet a mondott évben előkelő bécsi papok rendeztek Lourdesba. A zarándoklat osztrák jellegű volt, de néhány magyar is csatlakozott hozzá. Mint általában az ilyen társas utazásnál szokás, úgy itt is kisebb csoportok, szűkebb társaságok alakultak, melyeknek tagjai között szorosabb összetartás fejlődött ki. Tóth szűkebb környezetében látjuk ez alkalommal kollégáját dr. Dudek Jánost és Varga Mihály nagyszombati kanonokot, a kikkel azután a visszautazás alatt Párist is megtekintette.

Hogy minő szemmel, mily messzire kiható értelemmel, boncoló elmelel nézte mindazt, a mit ez a hosszú út az érdekes és tanulságos, de sőt lélekemelő látványok dolgában nyújtott neki, azt „Nyitráról Lourdesba—Párizsba és vissza“ című pompás utirajzában híven örökítette meg.

Megfigyelte az embereket, a szokásokat, tágakat és intézményeket, s mindennek a lényegét

megragadó elevenséggel rajzolta meg észleleteit, hűmört és szellemességet keverve a leírások részleteibe.

A következő évben, 1887-ben Olaszországot utazta be jóakarója Spacek Alajos volt elefanti plebános társaságában. Ezen az útján említett érdemel a Vezúvra tett kirándulása, melyet tikkasztó nyári melegben, bokáig erő hamuban gázolva, a legmagasabb pontig, a meddig csak lehet veszély nélkül közel jutni a szűnet nélkül látvány kráterhez, közelített meg. Ezen kirándulását, természettudományi alapra fektetve az azon szerzett tapasztalatát, a Katholikus Szemlében, a mily tanulságosan, oly vonzón irta le.

Olaszországi utazásának legkiemelkedőbb pontja volt kétségtelenül az a kihallgatás, melyet ügyességével maga és társa számára kieszközölt XIII. Leo pápánál, a ki a két zarándokutast kitüntető kegyességgel fogadta, s velők nyájasan elbeszélgetett.

A 80 as évek végén a lángbuzgalmú Zichy Nándor gróf, a ki már akkor is a magyar katolikusok vezére volt, boldog emlékü Steiner Fülöp székesfehérvári püspökkel társulva, egy tekintélyes katolikus napilap alapításának tervével foglalkozott. Egy ilyen terv keresztülviteléhez a három ismert dolgon kívül, még egy negyedik is

szervezkedésünket semmi tekintetben nem akadályozhatja. Am szervezkedjenek a többi pártok is, a hogy tudnak, mi mást nem várunk és kívánunk tőlük, mint törvényes jogaink tiszteletben tartását. Az ilyen alapon történő szervezkedésnek nincs és nem is lehet bontó hatása a koalícióra, melyet fenn kell tartani, a míg a nemzet által eléje szabott feladatokat meg nem oldja. Minél tisztábban áll szemünk előtt az, hogy valamely párt a saját elveinek, ezek hódító erejének köszöni azt a pozíciót, melyet a politikai közéletben elfoglal, annál erősebb és tartósabb lehet az a kapocs, mely az ilyen pártot bizonyos közös célokra, más pártokkal összeköti.

Arra pedig, hogy a néppárt az ő politikai elveinek erejével hódítson, a jelenlegi időviszonyok a lehető legalkalmasabbak. Magyarország népének zöme hitében és erkölcsében keresztény akar maradni, mert annyi szenvedés és megpróbáltatás után látja, hogy nincs más alap, melyen a hazát és az államot, a népjogot és a népjólétet fentartani és fejleszteni lehetne. Megtanulta az ország népe keserves évek tapasztalatából, hogy minden intézmény, mely a keresztény erkölcsi elvektől eltért, a hazaszeretet csökkenését, az állam gyengülését és a nép pusztulását vonta maga után.

Magyarország népének zöme továbbá politikailag független, gazdaságilag erős, alkotmányos jogaiban sérthetetlen nemzet akar látni a szent korona országainak élén, mely államalkotó erejével az idők végtelenségéig fenttarthatja az ősi magyar királyság jogi és területi épségét.

Am a néppárt ezekért a nagy javakért küzd úgy, mint egy párt sem. A keresztény elvek érvényesülését követeli a politikában, az igazságszolgáltatásban, a közgazdasági berendezkedésben. Lépcsőlépcsőre halad az ország teljes önállóságának, függetlenségének kivívásában, egyik jogot a másik után akarja vissza-

szerezni, hogy bírassa idővel a nemzetet megillető jogok teljességét. Széleskörű, a gazdasági és szociális élet egész területére kiható gyökeres reformpolitikát indított meg és főképp ennek a politikának köszönik létüket azok a népjóléti törvények, melyeknek megalkotása törvényhozásunknak csaknem egész tevékenységét igénybe veszi.

Szóval, a mi után az ország népének túlnyomó nagy többsége kívánczik, az a néppárt programjának alkotó elemét képezi. Népfelvilágosításra, agilitás és törvényes szabadságra van csak szükség, hogy ez a program a választók tömegeit maga köré sorakoztassa.

Fürdői level.

Herkulesfürdő, 1907. aug. 12.

Tisztelt Szerkesztő Úr!

Engedje meg, hogy legalább egy nagyon rövid fürdői levelet írassak lapjának, már a minőt nagy sietségben és palaestina melegben írni lehet.

Budapestről 9 órai gyorsvonatozás után Herkulesfürdő állomásra ér az ember. Itt azonban fürdőnek és Herkulesnek még semmi nyoma. Ez utóbbit különben magán a fürdőtelepen is csak egy formátlan bronz szobor képében találta meg.

Talános élelmességgel és tolkodással veszi el az állomáson podgyásunkat egy toprongyos rumuny. Az ember önkéntelenül visszahökken, mikor ezt az alakot maga felé közeledni látja. De mire kissé magunkhoz térünk podgyásunkkal már rohan a kocsik felé az élelmes „hordár”. Pedig dehogy hordár ez, *fiakkertulajdonos*, a ki hordárszerepre csak azért vállalkozik, hogy megcsiphessen egy ártatlan utast a kocsija számára.

Elindulunk az öt kilométernyire fekvő fürdőbe, útközben táncoló oláhokkal találkozunk, a kik iszonyatosan kacagnak rajtunk. Nem azt találják komikusnak, a mit ők művelnek, azt a vad ugrándozást rézszipok, kürtök és tányérok mellett ott az országút kellő közepén, hanem azon kacagnak a furfangos ördögök, hogy az idegenek mennyire bámészkoznak ezen a saját-szerű népszórakozáson.

A fürdőben egyik szállótól a másikhoz van-

dorolunk, sehol sincs hely, míg végre egy magán villában kapunk szobát horribilis áron.

Megvacsorálunk a kúrszalón elegáns terraszán, ahítozunk egy kis hús szellő után, mert egész nap tikkasztó volt a meleg, egyszerre csak hegyeket rázó zaj tölti be a fürdőt magába záró völgykatlant. Egy mozgó, színes kigyvonal kanyarodik a gyógyház parkja felé, ragyogó színpompát árasztva az ezüstös fényben csillogó magas fákra.

A fürdőpublikum fiatalsága jön, száz és ezer lampiont hozva s a fürdő katonai zenekarától kísérvé. Egy két perc múlva már megértem az ünnepség okát. A gyógyterem déli erkélyén megjelenik *Kossuth* Ferenc alakja. Halvány arca a villanylámpák és a lampionok fénye mellett szinte kísérteties színt ölt. A szerenádnak szól, a fürdőközönség bucsúzik tőle, a ki holnap (aug. 12-én) már elutazik.

Csend lesz, olyan, hogy a suttagó szellőt is meg lehetne hallani, s így hát hallani lehet a miniszter gyenge hangját is. „Betegágy és íróasztal között folyt le az az idő, a mit itt töltöttem”, mondja, „de az Önök jóindulata örömteljessé tette emlékeimet, s ezekkel eltelve távozom”.

Riadó éljenzés hangzott fel a miniszter szavaira, s ki tudja meddig éljenzett volna a tömeg, ha a Hymnus megharsanása el nem nyomta volna az éljenzők szavának zaját.

A mi már a *Thermae Herculis*-t illeti, az már igaz, hogy *Herculesi* méretűek azok a kénés és sós források, melyek itt fakadnak. A természet nem takarékoskodott itt a gyógyvízzel. Az épületek is, akár a fürdőépületeket, akár a szállókat nézzük, nagyszabásúak, bármely világ fürdőbe beillenének. Ezek épp úgy, mint a fuvarozás, túlnyomó nagy részben oláh kezekben vannak.

A közönségnek nagy része is oláh, ez azonban a fürdőre nézve nem káros, hanem talán előnyös. Az intelligens oláhság igen művelt, jó modorú és előzékeny. A pincérek és egyéb szolgálkál ugyanezeket a tulajdonságokat lehet észlelni.

Betegeknek talán jó hely ez, de egészséges ember ne jöjjön ide, mert itt ugyan nem lehet felüdülni. Egy forró katlan ez, melyben az ember hiába kívánczik hűstől szellő után, éjjel és nappal egyforma fülledt a levegő.

Megtekinteni azonban a fürdőtelepet, látni egy modern berendezésű magyar fürdőt, megállapodni itt egy-két napra, ha már útba esik, olyan turista cél, mely megerdemli a fáradságot és az izzadást.

Adieu.

szükséges, t. i. egy, minden tekintetben rátermett szerkesztő.

Ennél a pontnál a tervező celebritások figyelmé dr. Tóth Jánosra irányult, a kit a Magyar Államnál kifejtett zszurnalisztikus működéséről a legelőnyösebben ismertek. A vele folytatott beható tanácskozások után abban állapodtak meg, hogy utazni küldik őt Nemetország, Belgium és Hollandia sajtóügyi viszonyainak tanulmányozására. Ezt az utazást, melyhez a költséget Zichy Nándor gróf adta, 1888-ban tette meg, első utitársa Varga Mihály kanonok kíséretében.

Hatalmas, nagy út volt ez, melyen a német birodalom minden számottevő városát meglátogatva, s Belgium és Hollandia virágzó tudományos intézményeit tanulmányozva, bő tapasztalatokat gyűjtött. Az út ezzel meg volt egyengetve a tervezett katolikus napilap megalapításához, de csak részben. A tervet Tóth János azzal is igyekezett előmozdítani, hogy útjának tanulságait a kath. sajtóról írt közleményeiben, melyek szintén a Katolikus Szemlében jelentek meg, közzé tette.

A szép terv mindazonáltal dugába dőlt, hiányzott hozzá a három ismert dolog, s szegényeinkre legyen mondva, hiányzik az ma is. Összes

ka'holikus intézményeink vagy megbuknak, vagy roppant anyagi gondokkal terhelve nehezen tengődnek, mert nincs pénz . . . A szentimentális kitéréseket nem szeretjük, de annyit talán a legteljesebb higgadsággal állíthatunk, hogy ha nincs pénz arra, a mire kellene lennie, azért felelni fognak az Isten előtt azok, a kik a nagy vagyonnal nagy kötelességeket is vettek át az egyház irányában.

A 80-as évek végétől egész 1896-ig Tóth János feje felett állandóan anyagi gondoktól meg súlyozott idők jártak. Testvérei ezen idő alatt családot alapítottak, s így nagyobb mérvben vettek igénybe bátyjuk támogatását. Édes anyjának is nap-nap után többre volt szüksége, mert családosi fiai az öreg asszony segélyeért is folyamodtak, a ki azonban maga is papfiától kapott mindent utolsó fillérig. Ez volt a gyökér, melyből a törzs és az ágak is életnedvüket szívták.

Mesterség volt az akkori tanári fizetésből (1200 kor.) ezeket a szükségleteket kielégíteni. Növelte a gondot a boldogultnak más oldalról is alaposan kihasznált jószívűsége. Mint a hogy minden tavasz meghozza a fecskét, úgy hozott Tóth Jánosnak egy-egy szegény tanulót minden iskolai évnek az eleje. A pártfogoltak nagy száma

mellett, a kiknek majd itt, majd amott kosztot, lakást, segélyt eszközölt ki, mindig akadtak olyanok is, a kiket már sehol sem tudott elhelyezni. Ezeket azután végső menedékhely gyanánt édes anyjához küldte kosztra, lakásra, s természetes, hogy külön fizetett is értök.

Súlyos anyagi helyzetet teremtettek számára ezek a viszonyok, s azon az írói tiszteletdíjak sem változtattak valami sokat, melyeket irodalmi munkásságáért kapott. A Hittudományi Folyóiratnak külön kiadása gyanánt jelent meg 1892-ben „Az egyház Északamerikában” című műve. Ebben rendkívül érdekesen fejtegeti az északamerikai katolicizmus politikai, kulturális és társadalmi viszonyait, mindenütt a hazai állapotokat visszautkröző reflexiókat fűzve a statisztikai adatokkal megvilágított fejtegetésekhez.

Van a műben néhány éles, de az igazság velejébe vágó megjegyzés is, melyek a katolikus irodalom terén egy kis forrongást idéztek elő. Az aulikus légkörben élő, s a gondolkodástól elszokott emberek szörnűködve meghököltek a könyv ezen részeinél, a fiatalabb klerus, mely az egyház isteni szervezetének szelleméből szívta magába az eszményekért való lelkesedést, tapsolt a szerző okossága és bátorságához, a nem katolikus bírálat pedig, még az olyan Pester

Üzleti elvek.

4. A szabott ár előnye.

Ne hallgassunk azokra, a kik a szabott ár ellen hadakoznak, mert azoknak következtetési is helytelenek. Azt mondják, hogy igen ám, szép az a szabott ár, de ha a kereskedő magasra szabja az árakat, akkor azokat csak nem fogják minden szó nélkül megfizetni.

Nos bizony az a kereskedő, a ki így eszelekednek, az maga alatt vágná csak a fát. — Ilyen körülmények között megesne, hogy magas árakban egy-két ízben sikerülne vevőjét kiszolgálni, de állandó vevőkörre szert tenni, üzletét fejleszteni nem volna képes, mert elveszítene fogyasztóinak bizalmát. A bizalmatlanság pedig oly gyorsan terjed, hogy azt helyrehozni nagyon nehezen lehet.

Nó már pedig igaz és helyes az a modern kereskedelmi elv: hogy az üzletnek nem annyira sok, mint inkább állandó vevőre van szüksége, mely minden szükségletét mindig egy helyen szerzi be. Nagy különbség van pld. egy oly család között, a mely minden szükségletét mindig ugyanazon kereskedőnél szerzi be és oly tiz család között, melyeknek csak egyik vagy másik tagja hébe-korba, néhány esztendő alatt egyszer-kétszer vásárol valamit abban az üzletben.

A szabott árak tehát az üzleti tisztesség alapját biztosítják, mert azoknak lelkiismeretes alkalmazása nem rövidít meg, vagy nem részélt jogtalanul előnyben senkit sem. — Ellenben, hogy mily felületes, rendszertelen, minden megfontoltságot nélkülöző árszabás folyik azon üzletekben, ahol az alkunak van helye, arról a laikus fogyasztó közönségnek nem is lehet tudomása. — Ilyen üzletekben csak a saját beszerzési árak vannak titkos betűkkel az egyes cikkekre feljegyezve (sőt vannak üzletek, a hol még sok cikket a saját ár sincsen előírva), az eladási árak megállapítása azonban az eladó alkalmazottja van bízva.

Kérdem most már, lehetséges ily üzletekben, egységes, rendszeres és pontos árszabás? Hiszen minden egyes kiszolgáló más és más feltételekkel rendelkezik, az egyik ügyesebb kereskedő lehet, mint a másik s így megesik, hogy míg az egyik egy bizonyos cikknél 15% nyereséget talál helyén valónak, addig a másik 25%-ot. De ha még a főnök utasítása alapján járnának el, akkor is megítélni, hogy melyik cikk, mely nyereségfokozatú osztályba sorolandó, felette nehéz és ismét csak nagy megfontoltságot igényel, no már pedig a kiszolgálónak úgyszólván egy-két pillanat alatt fel kell ismernie a helyzetet, tudnia kell, hogy milyen vevővel áll szemben, szokott-e az alaposan alkudozni, milyen árt érhet el, hitelbe vásárol vagy sem, jobb módú-e, mert hiszen ilyen üzletekben csak ilyen alaplól kiindulva lehet árakat szabni.

Pld. minél rosszabbul fizeti valaki számláját, annál magasabb árak — s gyakran

aránytalanul magasak — lesznek szabva. És itt mindjárt ki kell térnem arra az ellenvetésre, melyet a készpénzért vásárlók a szabott árak ellen felhoznak. Azt mondják ugyanis, hogy nines rendjén az, hogy készpénzért vásárló ugyanolyan árakat fizet, mint a hitelbe vásárló.

Boesánat, de ez nem áll. — Szabott árú üzletekben a készpénzzel fizető vevő 3-5% pénztári jutalékban részesül, tehát ezen 3-5% engedménnyel olcsóbban vásárolnak, mint a hitelbe vásárlók, de ezek is csak bizonyos időn át élvezhetik a hitelt.

A mai hitelviszonyok mellett, 6 hónap a legvégső fizetési határidő, azontúl a kereskedő (szabott árú üzletekben) árú-követelését már készpénz-követelésnek tekinti, s késedelmi kamatok fejében 5-6% évi kamatokat számít fel. — Szabott áraknál tehát éppen a legnagyobb pontossággal, az utolsó fillérre lesz az ár előre kiszámítva s magán az árún olvasható számokkal, hogy még az iskolás gyermek is olvashatja, feltüntetve.

A ki ennél fogva készpénzért vásárol, az előnyben részesül, a ki pedig a hitelezési határidőt túllépi, az minden napért a késedelmi kamatokat megfizeti, s így a legigazságosabb módon szabatik meg a fogyasztóval szemben a nyereség határa.

Nem szabott árú üzletekben minél nagyobb a forgalom, annál inkább emelkednek az árak, s minél rosszabb az üzletmenet, annál olcsóbban adják az árakat, ez könnyen keresztül is vihető, mert az árak előre megállapítva nincsenek, azokat tehát napról-napra, esetről-esetre lehet megállapítani. (E helyen megjegyzem, hogy vannak oly üzletek is, a hol még a saját ár sincs a cikkek feljegyezve, s az eladási árak, csak úgy fejből, találomra, a vásárló szerint, lesznek megállapítva.)

Nem szabott árú üzletekben, különösen, a melyekben nagyobb forgalom és személyzet van, rövid idő múltán, már nem tudják bizonyosan, hogy valamely cikket hogy adtak el. Erről meggyőződhetik bárki.

Szabott árú üzletben ez nem eshetik meg, mert a cikkekre az árak megérkezéskor azonnal ráíratnak.

Az eddig felhozottakkal, azt hiszem, eléggé alaposan mutattam ki a különbséget a szabott ár rendszerre és az alkudozás számtalan hátránya között. Ha ezek dacára még mindig találkozunk valaki, a ki azt állítaná, hogy a szabott árú üzletben egyik vagy másik cikket drágábban vette, mint az alkut szenvedő üzletben, úgy ezt az aggodalmat nagyon könnyen lehet eloszlatni.

Megeshetik ugyanis az, hogy mindennapi forgalmi cikkek, melyekből már nagyobb háztartásokban is évente legfeljebb 100 méteret fogyasztanak el, hosszadalmas alkudozás révén 1-2 fillérrel olcsóbban szerezhetők be, ez a különbség azonban már az egész évi szükségletnél csak 1-2 koronát tesz ki. Ha azonban csak egy ruhára való 6 mtr. kelménél, minden

méter 1 koronával túl lesz fizetve, akkor a különbség a fogyasztó terhére, csak ennél az egy ruhánál már 6 korona!

A két homlokegyenest ellenkező rendszer helyes megítélésénél tehát nem egyes esetek mérlegelésére fontos és döntő, hanem a vég-eredmény! Vagyis a fogyasztó egy évben beszerzett szükségleteit veszi alapul, mely esetben biztos lehet abban, hogy a mérleg serpenyője a szabott árak javára fog billeni.

Még egy eshetőségre kell irányítani a közfigyelmet. Voltak, vannak és sajnos lesznek talán mindig tisztességtelen üzletversenyárak, a kik a szolid üzletek egyik vagy másik cikkének eladási árait kiszimatolják, hogy azután ugyanazon cikket saját árban, sőt azon alul is eladják s ilyen manőverrel saját versenyképességüket emeljék: a szolid kereskedőt pedig lerontsák. Ilyen esetekben nem lehet és nem volna igazságos a szabott ár rendszerét megbírálani.

Elérkezik az ideje annak is, a mikor a társadalom, az állam és a kereskedők tisztességes tábora egyesült erővel lehetetlenné fogják tenni a tisztességtelen elemek prosperálását.

Verebely Géza.

Ujdonságok.

Siremléket

dr. Tóth Jánosnak!

Az önzésnek olyan jellegzetes korában, mint a minő a mai, az élők küzdelmeit sokszor részvétlenül nézik az emberek. De a holtak iránt, a kik már senkinek sem állanak útjában, a kik nem bírálnak, nem vádolnak, nem feddenek, fel szokott ébredni a szájalom és a részvét.

Körünknek ez a jellemvonása reményt nyújt arra, hogy az önzése nem gyógyíthatatlan.

Az, a kinek sirja fölé emléket akarunk állítani, nem volt önző ember. Tehetsége szerint részt vett mindenkinél a bajában, a ki hozzá fordult, s nem keresett egyéni érvényesülést mások hátrányára.

Az ő halála ennél fogva nem engesztelő áldozat az élőkkel szemben, hanem az élőknek annál több megengesztelni valójuk van a halott irányában.

A megengesztelésnek ez a gondolata, volt az egyik főrugója annak az áldozatkészségnek, melynek foly-

Lloyd-féle is, méltányolva a mű tudományos értékét s magas színvonalon álló irodalmi becsét, készséggel hajtotta meg előtte az elismerés zárlóját.

Vagy két-három év múlva a mű megjelenése után, a budapesti tudomány egyetem theologiai fakultásán szóba jött dr. Tóth János könyve is a Horváth-féle alaplól jutalmazandó könyvek között. Az ajánlat azonban nem ment át a kar szavazatainak rostáján, egyesek kifogásolták a szerzőnek eleesebb állásfoglalását a magyar katolikus viszonyokkal szemben. Az elfogultság ez esetben is győzött az igazság felett.

Ezzel megérkeztünk Tóth János életének és működésének legküzdelmesebb korszakára, mely a Nyitramegyei Szemle alapításával kezdődik.

A magyar katolicizmus 1890. óta, a február 26-iki Csáky-féle rendelet kibocsátásának idejétől mozgalmas időket élt. Az egyház dogmatikai álláspontjába ütköző rendelet ellen a klérus elkeseredett harcot indított, melyet sem a püspöki karnak, sem a kormánynak nem sikerült lecsendesítenie. Ez a harc az egyházpolitikai viharok előszele volt.

A klérus a Csáky-féle rendelet visszavonását és az 1868: LIII. t.-c. olyan értelmű módosítását

kívánta, hogy a gyermekek vallása felett a szülők szabadon határozhassanak. Ezen világos és igazságos álláspont ellen a szabadelvű párt, mely erőnek erejével akarta a kulturharcot, hogy azzal a katonai és közjogi kérdésektől elterelje a figyelmet, féktelen dühhöz küzdött. Sajtóközegei, mint felusztott verebek neki estek a papságnak, az egyház tanításának, s mindennap tele kiabáltak az országot a zsidók által kiadott jelszavakkal: secularizáció, polgári házasság, állami anyakönyvek, zsidó recepció, felekezetienség!

A vidéken is a kormánypárti sajtó kihetetlenül elvadult, a mit az akkor Nyitrán megjelenő lapok is, különösen a nyitramegyei szabadelvűpárt felhivatalos lapja, minden héten fényesen dokumentáltak.

Abban az időben történt, hogy Nyitramegye egyik közgyűlésén egy ellenzéki világi férfi ott a közgyűlés színe előtt vágta a főispán szemébe azt a megjegyzést, hogy undorodik valahányszor a vármegyei szabadelvűpárt lapját a kezébe veszi.

Ilyen viszonyok között Nyitrán jobb érzésű ember helyi lapot nem olvashatott. Pedig úgy a városban, mint a megyében nap-nap után szaporodott a független gondolkodású politikusok száma, a kik a szabadelvűpárt bitang politikájával torkig

jóllakva, a garázdálkodó klikkek ellen frontot képeztek. Ezeknek most egy jó vármegyei lapra volt szükségük.

Huszár István nyitrai könyvkereskedő és nyomdatulajdonos, a kinek firmája már évek óta a legjobb hírnévnek örvendett, behatóan mérlegelve a helyi viszonyokat, egy hetilap alapítására határozta el magát. A dolog anyagi oldala nem okozhatott neki gondot, a szellemi részt pedig igazán szerencsésen oldotta meg, midőn az új heti lap szerkesztőjeül dr. Tóth Jánost kérte fel.

Barátunk sokáig habozott, előre látta, hogy Kalvária-járásba kezd, midőn olyan nehéz körülmények között egy katolikus szellemű, politikailag határozottan ellenzéki lap szerkesztésére vállalkozik. Végre tanártársai biztatására — jellemző viszonyainkra, hogy csak ezek biztatták — és a lap tulajdonosának azon kijelentésére, hogy teljesen szabad kezet enged neki a lap irányának és programjának megállapításában és követésében, belement a vállalkozásba, társul vevén maga mellé a szerkesztésben dr. Mihalovics Ede theol. tanárt.

Igy született meg a Nyitramegyei Szemle. Dr. Tóth János tevékenységének főtere.

(Folyt. köv.)

tán a siremlék ügyét rövid idő alatt annyira előre vihettük.

Erezzük mindnyájan, hogy nem eszelekedet egy-egy levelet beilleszteni az elismerésnek abba a koszorújába, melyet az élet a boldogult homloka körül megfoni elfejtett.

A mult heten adakoztak:

Dr. Csernoch János	10	Konrad Ferenc	5
Záskvara Károly	10	N. N.	4
Tipula Amália	5	Ikrényi József	20
Bauer Vencel	4		
	29	+	29
		=	58

ezt hozzáadva a mult számban kimutatott 1935 K-hoz, lesz főösszeg 1993 azaz ezerkilencszázkilencvenhárom korona.

A király születésnapja. Országszerte örömmünnetet tart a magyar nemzet augusztus 18-án. Folyó hó e napján vasárnapon királyunk már a 77-ik életévét tölti be. Az ünnepnapján a székesegyházban d. e. 9 órakor ünnepélyes hálaadó isteni tisztelet lesz, melynél fényes papi segédlettel a megyés püspök úr ónagyméltósága pontifikál.

Személyi hírek. Czeizel Gábor nagyprépost, pápai praelatus Raichenhallból több heti ott tartózkodás után Nyitrára érkezett. — Takács Menyhért jászói praeost a premontrai rend praelátusa aug. 12-én rokonai látogatása céljából Nyitrára érkezett s 16-áig itt időzött.

Szent István ünnepe. Az első magyar királynak Szent Istvánnak napját nemzeti ünneppé avatta a keresztény magyar honszeret. Templomba gyűl e napon a nemzet színe-java s a mig kint az élet forgatagában ezer és ezer kéz rombolja mindazt, a mi a szent és bölcs király fektette alapokon az elmúlt ezredév folyamán felépült, addig odabent a templomban ezer és ezer szív imádkozik a másik ezredév boldogságáért. A székesegyházban Szent István napján reggel 9 órakor ünnepélyes isteni tisztelet tartatik, melyet gróf Batthyány Vilmos dr. püspök-coadjutor végez.

József főherceg mint védnök. A F. M. K. E. választmányi határozat folytán azon kérelemmel fordult József főherceghez, hogy őt a jubiláris közgyűlés védnökének választhassa. A főherceg a följajnlit védnökséget elfogadta.

Felhívás Nyitraváros katolikus közönségéhez! A nyitrai választókerület eddigi kath. autonómiai képviselője gróf Zamoysky Jenő, elhalalozván, O Eminenciája Magyarország hercegprímása július hó 12-én 4101. sz. a. leiratával a nyitrai választókerületre a választás megejtését elrendelte. A szabályzat szerint a választást a szavazók összeírása előzi meg, melyet a kath. hívek által kijelölt öt tagból álló bizottság végez. Ezen bizottság kijelölése céljából f. hó 19-én délután 3 órakor értekezlet fog tartatni, melyre Nyitraváros katolikusai tisztelettel meghívotnak. Nyitrán, 1907. aug. 13. Dr. Puchovszky Bálint, plebános.

Dessewffy Emil gróf, orsz. képviselő, a kit a F. M. K. E. igazgató választmánya aug. 14-én megtartott ülésén egyhangulag jelölt a F. M. K. E. elnöki állására, az elnökség táviratára, mely a jelölést vele tudatta, a következő táviratban válaszolt: „Nagyon megtisztelve az igazgató választmány előlegezett bizalma által, örömmel vállalom a jelöltséget. Dessewffy Emil s. k.“

A F. M. K. E. jubiláris közgyűlése, mely az aug. 27-re eső katonai elszállásolás miatt elhalasztott, most már biztos megállapítás szerint szept. 12-én lesz megtartva.

Az autonómiai képviselő a nyitrai választókerületben előre láthatólag Jánoky-Madocsanai Gyula neppárti országgy. képviselő lesz. Irányadó körökből mindenfelől arról értesülünk, hogy a bizalom egyedül feleje irányul, a jelölt személyes kiválóságát, nemkülömben állását tekintve a választás a legméltyőbb egyénre fog esni.

Halálozás. Nyitraegyházmege papjai sorából ismét kettőt ragadott el a kegyetlen halál. Az egyik Sefesik Károly volt harmatosi plebános, ki csak nem rég vonult nyugalmába a lekipásztorkodás mezejéről, hoi közel 37 esztendeig munkálkodott. Meghalt aug. 12-én. — A másik Pechány József, kit 1881-ben szenteltek pappá, s legutóbb mint zsolti plebános működött, de már jóval ez előtt nyugdíjaztatott. — Szkiva Ferenc

tornyosi nyug. kántortanító, ki vejenél Vágszálláson mint teljesen vak ember ápolatott, aug. 8-án 77 éves korban elhunyt.

A nyitrai iparkiallitásra vonatkozó több oldalról érkezett kérdezősködésre értesíti a kiállítási bizottság az érdeklődőket, hogy a tárgyak be- és visszazállításának költsége a kiállítókat terheli, a szállítási díj mérséklése érdekében azonban megteszi a bizottság a kellő lépéseket. Kiállítási helyért, beiratásért a kiállítók semmiféle díjat nem fizetnek. Állványokról a kiállítási bizottság gondoskodik, üvegszekrényekről azonban, ha ezt felállítani szükségesnek látja, maga a kiállító. Műkedvelők is kiállíthatnak tárgyakat (férfi és női ipari munkákat) s általános szokás szerint emlék okiratokban részesülnek.

Nem sikerült tüntetés. Szép és dicseretre méltó, ha a munkások valamely csoportja egy igazán szociális érdekért harcba száll s nem lohad le a lelkesedés, nem bomlik föl az összetartás, mig az ügyet diadalra vezetik. Ily igazán szociális érdek volt a nyitrai kereskedelmi alkalmazottak követelése, hogy este 8-kor legyen a záróra. Ohajuk teljesült, hiszen rokonszenvenvel kísérté az egész közönség, s így az üzlettulajdonosoknak meg kellett hajolni a kívánság előtt. Erthető az alkalmazottak öröme is, mert sokáig húzódtott ügyük nyert kedvező megoldást. De érthetetlen, sőt neveltséges volt a hétfői tüntetés, mely az alkalmazottaknak többet értett mint használt. A mig nem mutatkoztak az utcán és csak a kivívott győzelemről beszéltek az emberek, mindenki egy erőteljes, szervezett, elszánt férfiakból álló munkássereget vélt a mozgalom hátterében. Így azonban az öt lampion gyenge világánál is kitűnt, hogy a nagy garral hangoztatott „Keresk. alkalm. szakegylete“, néhány tagot kivéve, csupa keleti metszésű szocialdemokrata gyerekből áll, kik nagyszerűen kiabálnak, de egyébként nines mit róluk mondani. A nagy számban összegyűlt közönség, mely a sok lovas és gyalogos-rendőrről itelve, látványos felvonulást várt, kacagva távozott, faképnél hagyva a „világ megváltó szocialdemokrácia“ reménydús jakabcsemetéit.

Feljelentés. A Szántó-Halmay-féle ügyből kifolyólag, melyről annak idején mi is említett tértünk, Szántó Jakab polgári iskolai igazgató dr. Sztránszky Izor nyitrai ügyvéd által feljelentést tett dr. Halász Gyula ellen könnyű testi sértés és sajtó útján elkövetett becsületsértés címén.

A cipészipar Nyitrán. Közöltük néhány hét előtt a nyitrai kath. kör közgazdasági bizottsága által Nyitraváros keresztény cégeiről kiadott jegyzéket. Közlésünk anyiban nem volt teljes, a menyiben a cipészek névsorából néhány tevédezből kimaradtak. Ez okból most ujra közözzesszük az ajánlható keresztény cipészcégeket, melyek a következők: Anyistik Imre Piarista-utca, Bartacek Ferenc Plebánia-utca, Belányi Lajos Megyeház-utca, Csernyák József Bottyán-u., Durdí József Gyürky-u., Felix Ferenc Tóth Vilmos u., Rutkovszky Mihály Gyürky-u., Sulgan András Vármegyeház-u., Váci János Hid-utca, Kotlár Károly esziamdiamester Váralja-u.

Az érsekújvári járási szolgabírói hivatal székhelye kérdésében a belügyminister a következő rendelettel döntött.

49192/907. Nyitra vármegye közönségének. Nyitra. Mult évi december hó 18-án tartott bizottsági közgyűlésében 1229 jkvi szám alatt hozott határozatával kimondotta, hogy Érsekújvár r. t. város által előterjesztett azon kérelmet, hogy az érsekújvári járás székhelye Nagysurányból Érsekújvárra helyeztessék át, ez idő szerint teljesíthetőnek nem találja. A vármegye közönségének ezen határozatát dr. Ozorai József és dr. Rabár Endre törvényhatósági bizottsági tagok, továbbá Érsekújvár r. t. város képviselőtestületének felebbezése, valamint Miklóská Aladár és társainak közvetlen hozzámm benyújtott kérvénye alapján felülvizsgálván, a határozatot megváltoztatom és hivatali elődömnök 1612/94 számú jogerős rendelete alapján elrendelem, hogy a vármegye közönsége az érsekújvári járás székhelyének Érsekújvárra leendő áthelyezése iránt szükséges intézkedéseket haladéktalanul és akként tegye meg, hogy az 1908. évi november hó 1-én tényleg eszközölhető legyen. Meg kellett változtatnom a vármegye közönségének fentjelzett határozatát, mert elteltintve attól, hogy az 1883. évi XV. t. c. 16. §-a értelmében a járások székhelye a járásbíróóságok székhelyével lehetőleg megegyezően állapítandó meg, az áthelyezés egy jogerős kormányrendelettel már el is lett rendelve. A rendelet alapján a vármegye közönsége 81894 számú közgyűlési határozatával a vármegye alispánját az áthelyezés végrehajtására utasította is, és a rendelet végrehajtása csak azért nyert halasztást, mert a járás községeknek azon időpontig, mig az érsekújvár-nagysurányi vasut vonal kiépül, és hivatali elődömnök ezen vármegye akkori főispánja által is támogatott kérelme következtében az akkori főispánhoz 16079/94 sz. alatt intézett rendeletével megengedte, hogy a rendelet végrehajtása egy időre függőben tartassék, bár kijelentette, hogy az áthelyezés

kérdése a vasut végleges kiépítéséig semmi szin alatt sem halasztható, mert a közigazgatás érdeke a rendelet mielőbbi végrehajtását követeli. Minthogy pedig időközben már a fennmített vasut is kiépült, és a járási székhely áthelyezését a közigazgatás érdekei fokozottabb mérvben követelik: az áthelyezés végrehajtását annál is inkább el kellett rendelnem, mert közigazgatási és törvénykezési egyenlő beosztásnak a vármegye határozatában is említett előnyeivel szemben a székhelynek Nagysurányban leendő meghagyására felhozott érveket sem tartom elfogadhatónak. Így nem oszthatom a vármegye közönségének azon nézetét, hogy a székhelynek Nagysurányban való meghagyása az ügykereső közönség egyes speciális követelményeinek gyorsabb és sikeresebb kielégítését eredményezné. A járás azon része ugyanis, amely csak Nagysurányon át közelíthető meg, a vasuti vonalnak a közelmúltban történt kiépítése következtében csakis 20 percelt nagyobb távolságban fekdűne a járás új székhelyétől, ami tekintetbe véve azon körülményt, hogy viszont a járás nyugati része az eddig volt járási székhelytől csak Érsekújváron át közelíthető meg, a közigazgatás gyors ellátására káros befolyással nem lehet. Mindezekkel szemben a határozatban felhozott ama körülmény, hogy a járási székhelynek áthelyezése a magasabb lakberek, irodaberek stb. mintegy 2000 korona, különben is az államkincstár terhére eső több kiadást fog eredményezni, figyelembe nem jöhet. Miről a vármegye alispánjának folyó évi január hó 22-én 34 szám és folyó évi február hó 5-én 2616 szám alatt tett jelentései itt nélkülözhető csatlománynak visszaküldése mellett azzal értesitem, hogy a székhely tényleges áthelyezése iránt tett intézkedéseiről hozzámm annak idején jelentést tettem.

Budapest, 1907. évi augusztus 7-én.

Andrássy s. k.

Köszönetnyilvánítás. Bende Imre megyés püspök úr ónagyméltósága a facskói templom orgonájára 100 koronát adományozott. A nagylelkű jötevőnek úgy a facskói hívek, mint saját nevében ez uton is halás köszönetet mond Imlauf Károly, plebános.

A tanítók államsegélye. A nem állami tanítók fizetésének rendezéséről szóló 1907. évi XXVII. t. c. végrehajtása tárgyában 76.000 miniszteri szám alatt a közeli napokban kiadott Utasítás alapján, a nem állami tanítók fizetését kiegészítő államsegély már kérelmezhető. Ezen államsegély elnyerése azonban a többiek között azon feltételhez is van kötve, hogy a kérvényező iskolaszék igazolja, miszerint a tanító a miniszteri, vagy miniszterileg jóváhagyott tanterv alapján készült és a kir. tanfelügyelőség által láttamozott tananyagbeosztás és órarend szerint végzi az iskolai munkalkodását. Az így általánosan kötelezővé váló tananyagbeosztásoknak és órarendeknek könnyebb és egyöntetű miuta szerint való kiállítása céljából Gyerkes Mihály székeludvarhelyi igazgató-tanító a miniszteri és külön a rom. kath. népiskolai Tantervnek megfelelő szerkezetű bármilyen osztálybeosztás érdekeit kielégítő és az együtt tanítandó osztályok anyagának egy tantárgyból ugyanazon lapon való elrendezésére szolgáló Részletes Tantervnyomatványt (sajtó alatt); az osztályonként csoportosított beosztás számára pedig már miniszterileg is engedélyezett Tananyagbeosztási nyomatvány füzeteket készített és ad ki. Minthogy ezen, órarend úrlappal is ellátott füzetek a tantervben felvett anyagelrendezésnek igen jó segéd eszközei és utmutatói, melegen ajánljuk azokat úgy az állami, mint a közs. felekezeti és más jellegű iskoláknál működő tanítók figyelmébe. Megrendelhető bármelyik füzet az egy tanító vezetése alatt álló hat vagy öt együttes osztály számára postadíjjal 2 kor., négy oszt. számára 1.80, három oszt. 1.60, két oszt. 1.40, egy oszt. 1 K. előleges bekdűse mellett. Gyerkes Mihály igazgató-tanítónál Székelyudvarhely.

A trencsényi ker. szociális gyűlés. Ijesztő hírek előzték meg a trencsényi ker. szocialisták aug. 11-iki gyűlését egyes körök között. Utón utfélen hangoztatták azt az aggodalmat, hogy a gyűlés nem sikerül, mert kevesen vesznek majd rajta részt, és ezek esetleg néhány ablakverésen kívül nem produkálnak egyebet.

Csendben és rendben kezdtek gyülekezni már délelőtt a ker. szocialisták az egylet Gyurcsok utcai helyiségében. Számuk kezdetben kicsiny volt, hozzá az idő is esőre vált, ami csak fokozta egyes kicsiny hitáek aggodalmát, hogy a gyűlés nem sikerül.

A délelőtti 1/2 10 órai vonatnál zenezóval fogadták a besztercebányai ker. szoc. egyesület agilis titkárá, Bartost, majd a déli gyorsvonatnál a központ kiküldöttjét, Szalánczy Andort. Zenezóval kísérték őket a városon keresztül.

Délután folyamán szakadó esőben gyülekeztek a vidékiek. Jöttek a következő községekből: Czobolyfalu, Trencsényi, Barátszabadi, Csákfalva, Apátfalva, Vágszikkás, Diósfa, Vágkohány, Hólak és Bellus. Négy óra tájban, a mikor megszünt az eső, utolsónak megjött a tornyosiak nagy sokasága vig zenezóval és számos nemzeti zászlóval. Az egyesület Gyurcsok-utcai helyisége előtt elrendezkedett a tömeg s tömött négyes

sorokban megindult a nagy ember áradat a gyűlés színhelye felé: a felsőszigetre.

A hallgatóság elrendezkedett. De egy dolog hiányzott, s ez volt a szónoki emelvény. A szeretet azonban találekony. A gyűlésen jelenlévő trencsénypüspöki bíró kifogatta lovait s kocsiját ajánlotta fel szónoki emelvényül. Kocsiról hangzottak el a szónokok gyűjtő beszédei.

A gyűlést megnyitotta Mészáros esp. plebános magyar és tót nyelven. Majd átadta a szót Szalánczynak, aki magyarul beszélt. Szaláncz után jött a fiatal Bartos tót szónoklata, majd a ker. szociális programot fejtegette tótul Gramantik s előterjesztette a határozati javaslatot, hogy a ker. szociális akció Trencsén egész vidékére terjesztendő ki, amit a gyűlés egyhangúlag el is fogadott. Lelkes hangulatban és komoly viselkedéssel zeneszóval tért vissza a hallgatóság.

A gyűlés lefolyása fényesen meghazudtolta az egyes körök aggodalmait. Mert 5 ezernél többen jöttek össze a gyűlésre s ami a legszebb az egészben, hogy legkisebb csendzavarás sem történt. A gyűlés után szűkebb körű értekezletre gyűltek össze többen a jelen volt egyháziak világiak és közül.

Elfeledett szobor. A bold. Szűznek a nyitrai törvényszéki palota előtt felállítandó szobrára a múlt héten B. A. Koross 10 K., Bauer Vencel plebános 2 K. küldött. Hozzáadva a múlt számban kimutatott 3466.74 K.-hoz, lesz a főösszeg 3478.74 K. — Isten fizesse meg.

A kath. öntudat ereje. A silány lélekben alig fogamzik meg az igaz vallási meggyőződés, a jobb lelkekben azonban oly mély gyökeret ver, melyet a megpróbáltatás sem tép ki. A trencsényi szociális gyűlés után tartott értekezleten Nátly István tisztviselő is részt vett. Mi vezette oda elmondja maga: „Tíz év óta hogy az autonómiai választáson nyilvánított katolikus erületem miatt el kellett hagynom a jegyzői pályát, magamba fojtogattam katolikus meggyőződésemet, de nyomott volt kedélyem, sértve lelkiismereti szabadságom. Mikor a trencsényi ker. szociális egyesület alakult, nem tudtam magam visszatartani, hogy szívvel-lelékkel ne csatlakozzam a mozgalomhoz. Igérem, hogy minden erőmmel anyagilag és erkölcsileg támogatni fogom. — Ez az egyszerű tisztviselő az egyesületnek 500 koronát ajánlott föl céljaira. Mily szép ellentéte ez a szociáldemokrata apostoloknak, kik csak addig lelkesednek elveikért, amíg a zsebeik megtelnek.

Nyugdíj a gazdas. cselédeknek. A gazdasági cselédek közt egyre növekvő kíváncsiáskodásnak s a kenyéradójukkal szembe helyezkedő szocializmusnak egyedüli orvossága a cselédek megélhetésének könnyítése s a nyugdíj biztosítás az aggkorra. A kilitásba helyezett nyugdíj itthon tartja s hűséget, szorgalmat ápol bennük. Ez indította Eszterházy Pál grófot arra a kövételre méltó példára, hogy cselédségének fizetéseit 10%-al emelte s szabályszerű nyugdíjat biztosított számukra.

Ünneprontók. A kath. vallásnak legtöbb ellensége a zsidók sorából kerül ki. A zsidószellemet terjesztő sajtó támadja leginkább a ker. erkölcsöt, papságot, az új csúfot a kath. szentekből, az kiabál a kath. ünnepek isteni tisztelete ellen. Mily arcátlanság kell ehhez látszik abból, hogy másrészt épen a zsidók azok, kik a kath. isteni tiszteletből hasznát húznak, gazdagodnak. A Nagy Boldogasszony ünnepe Nyitrán a Szent Szűz tisztelőinek ezreit hozza városunkba, hogy hitvallásukról manifestációt tegyenek. A legszembetűnőbb érzelmek ünnepe e nap a katolikusokra nézve minden ily kegyhelyen, Nyitrán is. Am a ki Máriahegyre megy e napon, szegyenkezve tapasztalja, hogy nemcsak sört, bort, uborkát, fűtölös lovat s minden kigondolható csak az egyszerű nép megkopasztására alkalmas hasznátalan csecsebecsüket, hanem a kegytárgyakat is: szent képeket, szobrokat, rózsafüzereket majdnem kivétel nélkül zsidó szatócsok árúsítják. Mintha nem is kegyeletes Mária-ünnepe, hanem zsidóvá válna e szent nap rendeltetése. Mindenki csodálkozik ezen, de senki sem gondol arra, hogy annak véget vessenek. Hogy lehet a dolgot segíteni, bizonyítja a következő példa, melyet az illetékes tényezőknek igazán ajánlunk:

Alesik-Kászon főszolgabírája a következő fontos és dicséretre méltó rendeletet bocsátott ki Püspök úr 5 nagyméltóságának f. év IV-ik számú főpásztori körlevele alapján:

„Sz. 2753/907.

A községi elöljáróságnak a községi jegyző úr kezére. Csíkszentimre.

A csíkszentimrei plebános úrnak jelen szám alatt beadott kérése szerint Püspök úr 5 nagyméltósága a folyó július hó 14-iki búcsú-ünnep alkalmából a tánc-

vigalmak, korcsmázások és árulások betiltása iránt intézkedett. A végett, hogy püspök úr 5 nagyméltóságának ezen a búcsú-ünnep vallásos jellegének megóvása s a vallást és közérköcsöket egyaránt mélyen sértő zsidóvárástól való megtisztítására irányuló valóban magasztos és régóta érzett szükségéből eredő intézkedése végrehajtassék, rendelem a következőket:

1. A búcsú napján táncmulatság egyáltalán nem tartható s erre engedély senkinek ki nem adható.

2. A korcsmák, pálinkamérések reggeli 9 órakor bezárandók s az nap ki nem nyithatók.

3. A Margit-kápolnától minden nemű árusok eltávolítandók, illetve az előjáróság már előre akadályozza meg a kirakodást.

Jelen rendeletet az előjáróság halogatás nélkül tegye közhírré; a korcsmárosokkal külön is látmozgassa s az elrendelt tilalmak megtartásáról gondoskodjék. Csíkszentmárton, 1907. július 4-én.

Bartalis s. k. főszolgabíró.

E fontos rendelet magában bírja az elismerést és dicséretet. Vivant sequentes. A búcsú-ünnep valóban megfelelt a főpásztor magasztos intenciójának. Magasztos és áhitatot gerjesztő volt, a nép esendes és józan, az asszonyok elismerő dicséretre kiválóan feltűnő jelekben nyilvánult ama óhajok mellett: vajha minden vasárnap így lenne, mily békés ebédeket és vacsorákat töltenének együtt józan, esendes kis otthonukban.

Lőrincz Sándor, plebános.

Válasz a „Trencsényi Lapok“-nak.

A Tr. L. aug. 11-iki száma érvek híján személyemet támadó kirohanást tett azért, hogy a Ny. Sz.-ben nyilvánosságra hoztam a csacai áll. iskola és ovoda botrányát, t. i. hogy az 1896. szigorú megyei rendelet ellenére az iskola nem 100, hanem csak 2 m. távol van a korcsmától, az óvoda pedig a korcsma udvarában van csupán egy vékony kerítés választja el. A kirohanásra csak ez a válaszom: Mindenki tudja, hogy az igazságot letagadással megsemmisíteni, vagy személyeskedéssel megváltoztatni nem lehet. A csacai állami iskola melletti korcsma törvénytelenységét a trencsényi ker. közigazgatás bizottsághoz küldött feliratban megdönthetetlen adatokkal bizonyítottam be; — tehát tessék ott cáfolni és nem a lapban névtelenül támadni. — Ovodát pedig korcsmába tenni, — azt hiszem — semminemű ok sem tesz megengedhetővé. És tisztességes szülő nem is engedi odavitetni gyermekét még karhatalommal sem. Ily közügyekért végig fogok küzdeni, akkor is, ha a nemtelen személyeskedés a legrutább lemocskoláshoz fordul is. Azért nevem: Constans.

Népmentés és Löwy Mór. Szomorúan érdekes példáját vesszük Trencsény megyéből annak, milyen kétlaki életet élnek ott a közönség „hivatott vezérei“, s mennyi alattomos támadásban van ott része azoknak, a kik a népnek az úzsora karmaiból való kiszabadításán önzetlenül fáradoznak. Melcsicz és vidékének még el nem merkanfilosodott elemei fogyasztási szövetkezetet létesítettek, hogy a szegény népen segítsenek, s a nagymérvű kivándorlásnak ezzel is gátat vessenek. Nem tetszett ez Löwy Mórnak s a többi Mórknak, s elhatározták, hogy valami olyan embertől kérnek tanácsot a szövetkezet tönkretételére, a ki ehhez ért. És csodálatos dolog, útjuk dr. Pető Belához vezetett, a ki a szövetkezet tönkretételére adott jó tanácsért a következő számlával kedveskedett Löwy és a többi Mórknak: „Pető Béla ügyvéd Trencsén, 1907. június 11. Herr Löwy Mór Melcsicz. In der Angelegenheit des Melcsicer Konsum's berechne ich meine Kosten und zwar: 1. Am 28/V. 1907. vormittag Besprechung mit Ihnen und Herrn Klszák — 15 Kr. 2. Studiren der Statuten von 3—5 Uhr — 20 Kr. 3. Concipirung der Eingabe zur Einberufung der Generalversammlung — 10 Kr. 4. Abschrift in 4 Exemplaren — 4 Kr. 5. Concipirung der Ungarischen und slovakischen Vollmacht — 5 Kr. 6. Drucksorten der 150 Vollmachten — 4 Kr. Summa 58 kronen, achtungswoll Dr. Pető.“ — Szép kis számla ugye? Csak az a különös benne, hogy ennek a számlának a kiállítója ugyanaz a Pető Béla, a ki a Trencsényi Lapoknak is a szerkesztője, s a ki abban a lapban kipellengérez minden német nyelvű felírást és üzleti nyomtatványt, aki minden vasárnap ítélik el elevenek és holtak felett, és hazafiságot árul kicsiben és nagyban. Lehazaárulóz mindenkit, a ki vele egy követ nem fúj, s ő maga elmege még „Panyó Klszák“-kal is tárgyalni, ha megfizetik érte, pedig hát itt Trencsényben mindenki tudja, ki az a Klszák; — lapjában a „nemzeti állam alapjainak megszilárdításáról“ lefetyel, s 58 koronáért kész azokkal össze állani, a kik a nemzeti állam ezer éves támaszának, az ország keresztény és hazafias érzelmű lakosságának tönkretételére szövetkeznek. Ezért ugyan kár volt egy koronáért Pető Bélává lennie, maradhatott volna Kácsér Bárech is. Ez az úr az, a ki lapjában házilag gyártott, aláírás nélküli levelekkel akarja a Trencsényben megindult keresztény-

sociális mozgalmat discreditálni. Hát legfőbb ideje, hogy trencsény megyei elvtársaink végre megmozduljanak, s leszámoljanak ezekkel a dűszhazafiakkal és kitaltsák házukból fizetett ellenségeiket. Az ilyen koalícióból nem kérünk. Ugy halljuk, hogy ezeknek a dűszhazafy-aknak sikerült maguk befolyásokat is mozgósítani, hogy ne a szövetkezet kapja meg az italmérési engedélyt, hanem Löwy Mór úr, dacára annak, hogy már van egy engedélye. Azt hiszik, ha sikerült Hölakon az egész község egyhangú tiltakozása ellenére egy Galiciából ideszakadt, kihágásokért büntetett egyén számára a licentiát főispáni protekcióval megszerezni, ez is sikerülni fog. Hát majd figyelemmel fogjuk kísérni a fejleményeket, s nem engedjük a fákat az égig nőni.

Nemtelen eszközök. A trencsényi szociális gyűlés aug. 11-én fényesen sikerült. A kath. papság s az igazán nemzeti elveket valló értelmiség közös buzgólkodása folytán úgyszólván az egész környék munkás népe a ker. szoc. zászló alá sorakozott. Mily eredménye volt a gyűlésnek, kiténik abból, hogy a ker. szocialisták száma, mely már a gyűlés előtt 300-at tett ki, megkétszereződött, a ker. szoc. tót újságra több mint kétszázán egyszerre előfizettek. Trencsényben tehát mintegy varázsütésre egyike a leghatalmasabb szociális egyesületeknek állt a sok más sorába. Természetes, hogy ily dologra kaján szemmel néz a ker. Magyarország ellenséges tábora, melyhez a Trencsényi lapokat is oda számítjuk. Am csak sajtó tehetetlen dühét árulja el akkor, midőn komoly ellenvetések helyett orránál tovább nem látó szemmel a ker. szocializmus jövőjét kutatva profetizál s tántoríthatatlan elveit holmi névtelen levelekből szedi, mikre nyomban rácáfol az igazság. Ily levél volt az aug. 11. számban:

Tisztelt Szerkesztő Úr!

Haladunk a korrall. Szocializmus lesz Trencsényben. A páli Vince-nővérek iskolájából indul ki a mozgalom, onnan, ahol emberszeretetre kellene oktatni a gyermekeket, osztály és fagyűlöletre tanítanak nehezebb felfogású, javarészt műveletlen embereket.

Csak azért írom jelen soraimat, mert véletlenül alkalmam volt fűltanuja lenni egy eszmecserének közvetlenül a vasárnapi ama felszentelt falak közt elhangzott tanítást, hogyan fogják fel egyesek: „nebudeme robif ništ, nech páni robá, a budeme panov a židov zabijat“.

Ez aztán eredmény! Eljen!

Tisztelettel,

Egy római katolikus.

Ez aug. 4-én történt volna a Krasznayánszky János a Páli sz. Vince-nővérek iskolájának igazgatója ellen irányuló. A tény az, hogy nevezett igazgató az nap ottan isteni tiszteletet nem is tartott, mert a beteg tornyosi plebánost helyettesítette. Jegyezze meg különben a Tr. L., hogy oly ostoba és gonosz dolgokra, miket levelezője imputál a papságnak, nemcsak Krasznayánszky János, kinek tevékenységéhez gáncs nem fér, hanem egyetlen kath. pap sem izzagta a népet és soha nem is fogja. Ezt a Tr. L. is tudhatná, s hisszük, tudja is, de hát jól esik a szívének, ha — bár minden alap nélkül — a legjobb törekvésű papokat megrugdalthatja. Talán azért teszi, mert pápi előfizetői is vannak. Ilyenek után reméljük, hogy nem lesznek.

Üzletáthelyezés. Értesitem a m. t. közönséget, hogy a boldogult férjem által folytatott fodrászüzletet továbbra is vezetem, de az üzletáthelyiségem szept. 1-től kezdve az Andrádombon (azelőtt Verebély G. üzlete) lesz. A közönség szives pártolását a jövőben is tisztelettel kérem. Özv. Nyeso Endréné.

Nagy sörárpavásár Pozsonyban. A felsőnyugatmagyarországi vármegyék gazdasági egyesületei által rendezett II. sörárpavásár f. év augusztus hó 25-én Pozsonyban a Bellevue tágas és világos termeiben (a vasuti állomás közelében) fog megtartatni. A vásáron Magyarország legjobb árpája kerül eladásra s így ott, úgy a kereslet, mint a kínálat igen élénknek ígérkezik, s előrelátható, hogy Pozsonyba ez alkalommal minimálisan 2000—3000 waggon első minőségű sörárpa fog elkelní.

Szabadalmi kiállítás Debreczenben. A pozsonyi kereskedelmi és iparkamara értesíti az érdekelteket, hogy Debreczenben a f. év őszén szabadalmi kiállítás fog tartatni, amelynek az a célja, hogy a feltalálókat és szabadalomtulajdonosokat az érdekeltséggel érintkezésbe hozza. A kiállításra első sorban a debreceni kamara területén lakó feltalálók és szabadalomtulajdonosok szabadalmi bocsátatnak, a kiállítás rendezőbizottsága azonban nem zárkózik el más kamarák

területéről jelentkező szabadalomtulajdonosok tárgyainak elfogadása előtt sem, de csak kivételesen addig, amíg a rendelkezésére álló hely engedi. A kiállítóktól díj nem szedetik és így azok csak modelljeik vagy tárgyaik szállításainak költségeit viselik. A jelentkezések legkésőbb f. e. szeptember hó 1-éig küldendők be a debreceni kereskedelmi és iparkamarához. Bejelentései iven a pozsonyi kereskedelmi és iparkamaránál is kaphatók.

Sulgan András ajánlja az iskolai év közeledtével a szülők figyelmébe teljesen felszerelt cipész üzletet (Vármegyeház-utca), melyben a higiéniai szempontok figyelembe vételével készítettnek cipők mindkét nembeli tanulójusság számára. Elvállal nagyobb megrendeléseket intézetek részére. 109.

Parmai ibolya szappan. E név alatt pár év óta egy kitűnő mosdó szappan van forgalomban. Ki ne szeretné az ibolyaillatot? S ha e kedves és gyöngéd illattal ellátott szappanról még azt is tudjuk, hogy az arcóbort finomítja, üdíti, ugyanígy, hogy még a legérzékenyebb arcőrűk is nagy eredménnyel használhatják s ha tudjuk azt, hogy hasonló finom minőségűben ilyen árértékű külföldi szappant nem is lehet kapni, akkor méltán várhatjuk, hogy a közönség nem szánalmas partolás céljából, hanem saját érdekében fogja használni e kiváló magyar gyártmányt. 1 darab 80 fillér, 3 darab 2 korona 20 fillér. Készítője Szabó Béla pipere szappangyáros, Miskolcon. Kapható Nyitrán, Kubányi István drogériájában.

A közönség köréből.

(E rovat alatt közöltékért nem vállal felelősséget a szerk.)

Arról, mit lejjebb elmondok, mindeztideig azért hallgattam, mert azt gondoltam, hogy az utcai lap, mely napról-napra ontja ki magából a keresztény intézmények elleni szemenszedett rágalmaikat, majd csak betéved egyszer azon kávéházba is, hol tudvalevőleg szombaton és vasárnap ugyancsak javában folyik a tiltott haszard-játék és aratnak a sipisták, jóllehet nem is vetettek.

Csalódtam. Az ő Argus-szeméi — az ő népe — semmit sem vesznek észre. Pedig itt nagyon sokat láthatna.

A kártya rendeltetése tulajdonképpen az, hogy általa az ember unalmát elűzze. Ebben a kávéházban a kártya ezt a célt nem szolgálja. A hét nehéz munkájában kimerült munkás népesség szombaton éjszaka nem kártyára, hanem pihenésre van szüksége. És mégis mit látunk itt. A munkásoknak az a része, mely csak a meleg évszakokban dolgozhatik, szombaton állandóan itt találkozik és gondtalanul üti a ferblit.

Őszintén szólva, elszorul az ember szíve, mikor látja, hogy a társadalom legszegényebb rétege találkozik itt hétről-hétre azon piszkosan, amint a munkát abban hagyta, — rendesen szombaton — de nem azért, mintha az újságolvasás révén a világ forgásáról akarna tudomást szerezni, hanem azért, hogy egymásnak véres verejtékkel szerzett koronáit elnyerje.

Rendesen 10—12 óra tájban gyülekeznek. Otthon még egyikük sem volt. Addig szetszórtan próbálnak szerencsét a kétes lebujszóban. Ejjel után megtelik a kávéház. A sipistáknak és szenvedélyes műkedvelő kártyásoknak ez a központjuk. Nyolc-tíz asztalnál folyik a játék. Egymás után esnek ki a játékosok a kártyások és mindig akad újabb áldozat, ki nem okulva elődje sorsán, pénzt a kártyán elveszti.

Budapesten, a lóversenyénél úgy van, hogy ott legtöbbnyire csak veszíteni lehet, nyerni nem. Minden tétnél ugyanis olyan horribilis levonást eszközöl a totalizateur, hogy a verseny végén csak neki marad pénze. Ez a kávéház is ezt a példát követi. Mikor a játékosok abban hagyják a játékot, legtöbbnyire mindenki veszít, csak a pinka nyert, mert a játékosok egyik-másika összejátszva a pincérrel, csak úgy szórják a szegény emberek pénzét a pinkába. Van is látszatja!

Annak bizonyítására, hogy ebben a kávéházban sipisták is tartózkodnak, elmondok egy esetet, melyre tanuim is vannak.

Összeül egy társaság és makaózni kezd. Az egyik atyafi, ki csak akkor dolgozik, mikor kártyázik, a játék megkezdése előtt fejfájást szimulál. Közben megkerit egy főschláger és tenyérébe rejti, melylyel a fülét betakarja. Így a kártya a füle és tenyere közé kerül, melyet az osztó nem vesz észre. Ha véletlenül schláger kap, akkor nem veszi igénybe az elesent főschláger. De ha nem kap, akkor az asztalon fekvő kártyákat a másik fölére helyezi és a már előbb megkerített főschláger kivágja. Mindez a sipista pillanatnyi

műve. Ha az osztónak kételyei támadnak és a kártyákat olvasni kezdi, a fejfájós úr olyan ügyesen odacsusztatja, mint annak a rendje.

Elmondok még egy esetet, hogy bannak itt a kaptos emberrel. Egy üzlettulajdonos a hónap első napján elküldi segédjét pénzt behajtani. Vendéglőben is lévén dolga, megiszik egy-két pohár bort. Elmegy egy másikba, ott is. Sok kevés sokra megy. A pénzbeszedő agya megtelik bor-gözzel. Ilyen állapotban kerül ebbe a kávéházba. Rábészélik, hogy kártyázzék. Rááll. De a kártyázás — nézete szerint — csak akkor megy vigan, ha itóka is van mellette. Rendel. A kiszolgáló, miközben a jövevényt sörrel kínálja és a tálcát az orra alá dugja, nem rest az alól pár koronát elcsenni. Persze a prédára éhes kártyások nem szólnak. Majd jut nekik is. A pityókás ember pedig csak játszik tovább és vesz feltartóztatlanul. Kártyás nyelven sucher lesz. Gazdájának otthon nem tud beszámolni. A pénz is elveszett meg a becsület is.

Június havában egy öngyilkosság történt, melynek elkövetője ezen kávéház állandó szombati vendége volt. Éveken át hordta ide a pénzt, a nélkül, hogy csak egyszer nyert volna. Hogy jétszassék, bűnös úton szerzett pénzt. Mikor rajta csípték, eldobta magát az életet és most öt árva gyermek siratja a kártyabarlang áldozatát.

Nem ritka jelenség szombaton éjszaka az sem, hogy a férjét haza váró feleség fölzarjok alvó gyermekét és a családapa keresésére indulnak, kit reudesen itt találják meg. A férj, kit a kártya ördöge hatalmába kerített, nem távozik. Maga mellé ülteti az asszonyt meg a gyermeket, kinek a füst véresre marja álmatlan szemecskéit, hogy ők is tanúi legyenek családfentartójuk erkölcsi züllésének, anyagi tönkremenésének.

A rendőrség mindeztideig tehetetlenül túri a kávéházban lezajló kabátelhúzási productiókat. Ha a rendőrszem kinyitja a kávéház ajtaját, a tüzes istennyila gyorsaságával hire jár, hogy rendőr jött. És a ferbli a kameleon szokását követve, átváltozik ártatlan mariássá. A corpus delicti fuccs! Bár megesett már az az eset is, hogy a rendőr tudta is, hogy játszanak, de nem szólt, mert hallgatni arany-zinű sör!

Soraim megírására nem felekezati gyűlöletből vállalkoztam, hanem azon célból, hogy a rendőrség fokozottabb figyelmét felhívjam. *Ettől a kávéháztól meg kell vonni a kártyaengedélyt*, mert nem nézhetjük ölbetett kezekkel mint lesz munkásaink tekintélyes része a nyomor és kétségbeesés áldozatává. A tulajdonos egy busán jövedelmező keresetforrást fog elveszíteni, de hat inkább legyen az ő jövedelme szerényebb, minthogy a munkásság százai pusztuljanak el anyagilag és erkölcsileg. Ha nem lesz mocsrár és nem lesz pocsolya, nem lesz talán béka sem!

Spectator.

CSARNOK

Az ágyúkirály.

Tavaly, külföldi tanulmányutam idején, egy igen kedves levelet kaptam, melyben a következő felhívás volt: Édes Barátom, ön most közel van a modern technikai haladás egy csodájához, óriási alkotásához. Akárhogy is, de ferjen hozzá egészen közelről s írjon nekünk e csodaszörnyről.

Boldogult Toth János dr. a feledhetlen Szerkesztő írta hozzám e sorokat, hogy a Ny. Sz. olvasóinak a XIX. század egyik legnagyobb emberéről, illetve annak páratlan művéről, a Krupp-gyárról írjak, melyben — s ez teszi a tárgyat a mai szociális világban érdekessé — 63,737 ember keresi a mai munkásviszonyok között irigylésre méltó módon kenyerét.

A nagy elfoglaltság miatt halasztott megbízás azóta a kegyelet kötelességére vált, melyet nem mernék elmulasztani.

Mint minden nagy dolog, ez óriási mű is csekélyeségből kezdődött. A gyár megalapítójáról, Krupp Frigyesről nagyon keveset jegyzett fel a történelem. Csak annyit tudunk, hogy 1787-ben született s közönséges fém munkás volt. Napoleon kontinentális zárlatával az angol acélt is távol tartotta kelet-Európától. Egyszerű fém munkásunknak az a gondolata támadt, hogy ha már előtte valaki kitalálta az acéltöntés módját, ő is rájöhet a titokra. Sok fejtörés, hosszas töprengés után nagyanyja révén szerzett is kis műhelyt Essenben, mit egy kis patak vize hajtott. Ejjel-nappal küzdött, próbált, izzadt a műhelyben, s kérte a természet Urát, hogy ne legyen oly kegyetlen vele szemben, hadd deríthesse fel a titkot. Úgy gondolta, hogy rájött, kért, várt megrendeléseket, de

senki fia rá sem hederített. A sors kemény volt vele szemben. 39 éves korában a megfeszített munka, gond, nyomorúság megtörte és sírba vitte. Az anya a négy gyermekkel kétségbe volt esve. Legidősebb fia Krupp Alfréd 14 éves volt és a gimnázium III. osztályát végezte. Szabad idejében az apa oldalánál dolgozott, segített és az anya nagy öröme és megnyugtatóra a titok a holtal nem szállt sírba. Tekintettel a család nyomorúságos anyagi körülményeire a fiú az iskolából kimaradt és a latin grammatikát végleg kalapács-csal és ércöntéssel váltotta fel. Ez 1826-ban történt.

Egy érdemmel, babérral koszorúzott élet talán sosem kezdődött nyomasztóbb körülmények között, mint a fiatal Krupp Alfrédé. De e fiában világot meghódító akaraterő, oly szívós, szilárd jellem, rugalmas szellem lakozott, mint a nemes acél, mely híret a világba szétvitte. S miként a kalapácsütések csak finomabbá, nemesebbé, keményebbé teszik az acélt, úgy e fiatal lelket is a sors kemény csapásai, a nélkülözés, munka, teher, gond csak megéretté és akaraterejét, munkabírását nemesül megacélozták.

A 14 éves mester mint kovács, könyvelő, utazó, családfentartó éjjel-nappal talpon volt, de minden iparkodása mellett sem keresett évekig többet, mint a mennyi épen elég volt néhány inas fizetésére. Később ő maga többször emlegetté munkásainak: „A saját munkám, gondom bére e fiatal éveimben nem volt más, mint kötelességteljesítesem édes, de kemény öntudata“.

Igy ment ez 1851-ig. Az ez évi londoni kiállításán mindenki elragadtatással szemlélte kiállított tárgyait és nevét világgá röptették. Mindenfelől érkeztek megrendelések öntött acéltömbökre, mást eddig nem igen csinált, csak a nemesített nyers anyaggal szolgált különféle tárgyakhoz.

Ó ágyúöntésről szőtt már régóta gyermekábrándokat. Készíteni a nemes ércből, a legszebbet, legbüszkébbet, legkeményebbet, — de tegyük hozzá — a legkegyetlenebbet is, mely fiatal acéltöntőnek nem volna ábrándjai netovábbja, pláne ha hozzá olyan, mint a fiatal Krupp, ki az ércel úgy bánt, mint az agyaggal. S miről az ifjú csak ábrándozott, a férfi szépnek, nemesnek gondolta, és az ábrándot valóra váltotta. Pénze már volt, anyagi gondjainak vége szakadt. Hozzálatott tehát a kísérletekhez, és ez a szívós férfi megfogadta, hogy addig nem nyugszik, míg a hátulról tölthető agyút az égből kölcsönkapott észszikrájával az isteni és emberi szellem dicsőségére el nem sűti. És emberünkben lakozó akaraterő diadalra juttatta az ést és 1856-ban küldte első agyútát Egyiptomba. A porosz hadsereg 1859-ben szerezte be első nagy megrendelését. Mint nagy iparos ember nem csak a dolog anyagi oldalával törődött, a technika haladását sem tévesztette szem elől, az angol Bessemer, a francia Martin új acéltöntési módját mohó sietséggel meghonosította.

Az éles ész eltompul, ha nincs miben köszörlni, a legnagyobb akaraterő is elnyálkásodik, ha nincs mit akarni. A nagy szellemeknek is működési tér kell, a kardot rozsdá fedi, ha nincs harc, mire való az agyú, ha nincs háború. És a körülmények a lehető legkedvezőbbek voltak. Bárki lett volna Krupp közülünk, mily hazafias büszkeséggel törte volna fejét azon, hogy a dánok, osztrákok a napoleoni ivadékok ellen a legkeményebb agyút öntse, és Bismark, Moltke mellett neki is oroszlanrészre legyen a legdicsőbb német kor megalakításában. Igen 1859—71 nemcsak a német dicsőség, de a Krupp-gyárnak is fényes korszaka. 1832-ben 10 munkás volt; 1853-ban 350; 1864-ben 6000; 1865-ben 8000; 1870-ben 11,000 munkása volt már a gyárnak. 1873-ban volt 25 esztendeje, hogy Krupp Alfred vezette a saját nevének az üzletet. Nagy ünnep volt reá nézve e nap. A nagy gyári épületek közt alacsony földszintes ház áll, itt laktak szülei, ez volt a gyár kezdeté. E jubileum alkalmával e házikót ünnepelte különösen. Mily kedves volt a benne töltött pár pillanat a nagy ünnepeltetések közepette. Igen, mennyi megváltozhatik 25 esztendő alatt. A könnyekre, gondra, nélkülözésekre már csak e házikó emlékezteti. Szóval a mult eltűnt, megváltozott, más emléket nem hagyva, mint e családi szentélyt és homlokának mély redőit. Szerette volna az egész napot e szentélyben tölteni, ha az ünneplők serege őt ki nem űzi. Hogy lelkének gondolatait ez ünnepeles pillanatban el ne felejtse, kemény ércebe vésette és a ház homlokzatára fel tűztette. Érdemesnek találom, hogy az egészét közöljem:

„Ötven esztendő előtt e szerény munkásházikó szüleim menhelye volt. Szívem mélyéből kívánom minden munkásomnak, hogy lelkétől

távolmaradjon a gond, mit e gyár alapítása nekünk okozott. Huszonöt évig kétesnek látszott a siker, mely azóta a sivar mult nélkülözését, erőfeszítését, a jövőben vetett bizalmat és kitartást oly csodálatosan megjutalmazta. Bárcsak szorongatásaikban másokat is bátorítana e példa, bárcsak növelné a kis házak iránt tartozó mély tiszteletünket, és öregbítene az emberekben a részvétet az azokban oly gyakran előforduló nehéz gondok iránt. A munka célja a közjó legyen, így lesz a munka áldás, így lesz imává a munka. Őszinte szivemből kívánom, hogy hazánk minden polgára a legmagasabbtól a legalacsonyabbig hasonló meggyőződéssel és ugyancsak hasonló sikerrel alapozza meg házi fészkeinek szerencséjét. Ekkor leghőbb kívánságom teljesült.

Kommentár felesleges, majd később tettek beszélnek.

Krupp nagy vezérgondolata volt az anyagi függetlenség. Kezdetben nagyon is érezte nyomorúságát annak, hogy mit tesz az, függeni nyersanyag tekintetében idegen érc, kőszénbányáktól, félni hasonló gyárak konkurrenciájától. Rájött, hogy a nyers töké leggyümölcsözőbb befektetése lesz, ha magára a műre fordítja. Ahol csak tehetett vett kőszén, ércbányákat. Ércöntéssel foglalkozó gyárakat konkurrenciájával arra birt, hogy neki eladják e gyárakat. Így azután megessett az a bámulatos dolog, hogy aki 1826. egymaga kezdte, halála évében már 25,000 emberrel dolgozott.

A 70-es években Essentől vagy felőrányira vonaton a Ruhr folyó partján, kies fekvésű erdőben gyönyörű villát építtetett, hogy megtört egészségének enyhülést szerezzen. A mindig megfeszített természet 75 esztendőnél nem birt tovább. 1887 nyarán az acélszilárd ember kidőlt. De ott akarta végezni, ahol kezdte. Végrendeletileg meghagyta, hogy a családi szentélyben terítsék ki, ott, hol szülőjét a küzdés tönkre, őt pedig ugyanaz a sors nagygyá tette. *Az egyszerű földszintes ház búcsújáró helylyé lett,* még mindenki látni akarta. A temetés oly megható volt. A munkások asszonyaikkal, gyermekeikkel atyjukat siratták; és az a nemes acél csó, mintha neki is érző keble lett volna, oly búsan zúgott, mérföldekre bűgta tengernyi bánatát; sfrását szánalomból átvette egy ciprus, mely azóta szüntelen bárony finomsággal simogatva az emléket súgja: aludjal már király, agyuk királya.

Nagy dicső apáknak, mily gyakran törpe fiúk akadt, ki aztán örökséget, hírnevet, dicsőséget oly könnyen eltemet, mint ő elsorvad. Krupp Alfrédnek szerencsére ügyes fiautóda volt. 1887—1902. vezette a gyárat, mely ezen rövid idő alatt is megkésztetett vagyonban, hírnévben. 1902. őszén rémhírként futott, hogy F. H. Kruppot halva találták. Ő únta-e meg életét, vagy más oltotta ki — nem sikerült tisztázni. Mivel csak két leány örökös maradt hátra, a gyár kezdetben az idősebb leány nevére alott, de később részvénytársasággá alakult, de úgy, hogy a részvényeket az eddigi tulajdonosnő vette meg. A részvénytőke 160,000,000 márka. A gyárat jelenleg egy 11 tagú Direktorium vezeti.

Néhány vonásban ez a gyár története. Gondolom, hogy nem lesz érdektelen, ha néhány statisztikai adattal szolgálok, annál is inkább, mivel Európában esetleg az egész világon is a legnagyobb gyárról van szó. Az esseni gyáron kívül van még 3 más nagy vasgyára; 5 nagyobb olvasztó üzeme; 5 szénbányája. Németországban 500-nál több gödör Irabe küldi érceit, ehhez járul még számos ércbányája Spanyolországban. Három hajó állandóan a tengeren van, hogy szállítsa haza felé érceit.

1906. októberben az összes munkások száma: 63,737, leszámítva 5654 hivatalnokot. Az esseni gyárban magában 35,951 ember dolgozik. Hozzászámítva az alkalmazott családapák asszonyait, gyermekeit összesen 182,721 személyt tesz ki.

1905-ben az esseni gyár szénfogyasztása: 2 1/2 millió tonna, az ugyanez évi vízfogyasztás: 1 2/2 millió kbm. A gázfogyasztás 18 1/2 millió

kbm. A gázvezetékek hossza: 393 kilométer. A villanyfogyasztás ugyanazon évben: 10 millió kilowattóra. Az esseni gyár vasuti hálózata: 117 kilométer hosszú, van 17 nagy mozdonya és 716 nagy kocsis rendes közlekedésre; míg 29 kisebb mozdony és 1350 kocsis helyi közlekedésre. Napjában átlag 50 teher vonat fordul meg a gyárban. Az esseni gyár telegráf hálózata 81 kilométer. 1905-ben 24,630 telegramm közvetítés történt. A telefonhálózat ugyanitt 460 kilométer. Napjában átlag 2600—2709 beszélgetéssel. Az állandó gyári tűzoltóság 3 tiszt és 120 ember, kik mindig készenlétben vannak. Az 500 telefonállomáson kívül van 103 villanytűzjelző.

Az agyuk kipróbálására van három célpróbatér. Legnagyobb a meppeni: 25 kilométer hosszú és 4 kilométer széles tér. 1905-ben 33,100 próbálvés történt, a mihez 70,000 kgr. gyengefűstű puskaport, és 519,400 kgr. egyéb löszert használtak. A próbálvészeti tereken állandóan 325 munkást alkalmaznak. *Puska.*

Telefon.

B. A. Tornócs. Sajnos nem közölhetük, kissé hosszadalmas.

M. B. Trencsén. Az eszme helyes. Kár, hogy erre is csak saját kárunk árán jöttek reá.

Egy civil. Ha lehet a jövő számban.

J. T. Reichenhall. Kérjük szíves türelmét a főszerkesztő hazaérkezéseig.

2884/1907. tkvi sz.

Árverési hirdetés.

G. Lengsfelder & Sohn bécsi cégnek **Melicher József és neje** szül. Pirk Mariska vágsellyei lakosok elleni 384 korona 35 fillér jár. iránti végrehajtási ügyében a Vágsellye község 720 számú betétben foglalt I. 1. 2. 3. sorszámu és Melicher József és neje szül. Pirk Mariska nevére irt ingatlanra, — a vágsellyei 1541. számú betétben I. 1. sorszámu és Melicher József nevére irt ingatlanra, — a vágsellyei 511. számú betétben I. 1—2. sorszámu ingatlanból Melicher Józsefné szül. Pirk Mariska nevére irt 1/4-ed részre, — a vágsellyei 1336. számú betétben I. 1. sorszámu ingatlanból ugyanazt illeti 1/4-ed részre és a vágsellyei 1461. számú betétben I. 1. sorszámu ingatlan ugyanazt illeti 1/4 részre, a vágsellyei 511., 1336. 1461. számú betétekben irt jutalékokra özvegy Pirk Antalné született Poplukár Erzsébet özvegyi haszonélvezeti jogával terhelten 365 K., 320 K., 40 K., 95 K. és 49 korona kikiáltási árban **1907. évi szeptember hó 16. napján délelőtti 9 órakor** a vágsellyei kir. járásbíróóság irattári helyiségében megtartandó nyilvános árverésen a kikiáltási áron alul is eladatni fognak.

Árverezni szándékozik tartozni a kikiáltási ár 100%-át, vagyis 36 K. 50 fill., 32 K., 4 K., 9 K. 50 fill., és 4 K. 90 fillért készpénzben vagy óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni.

Kelt Vágsellyén, 1907. évi május hó 21. napján. A vágsellyei kir. járásbíróóság mint telekkönyvi hatóság.

(P. H.) **Eöry,** kir. járásbíró.

Több járási pénzbeszedő és elárusító állást nyerhet, jó iparkodás mellett 3000—4000 koronára évi jövedelem. 400 korona óvadék szükséges. — Cim a kiadóhivatalban. 117.

1902/907. tkvi sz.

Hirdetés.

Mácsó község telekkönyve, birtokszabályozás következtében az 1869. évi 2579. szabályrendelettel képest átalakították és ezzel egyidejűleg mindazon ingatlanokra nézve, melyek az 1886: XXIX., az 1889: XXXVIII. és az 1891: XVI. t.-cikkben a tényleges birtokosok tulajdonjogának bejegyzését rendelik az 1892: XXIX. t.-cikkben szabályozott eljárás a telekkönyvi bejegyzések helyesbítésével kapcsolatosan fogantottatitak.

E ezből az átalakítási előmunkálatok hitelesítése és a helyszíni eljárás a nevezett községben **1907. évi október hó 28. napján** fog kezdődni. Emel fogva felhívattak

1) az összes érdekeltek, hogy a hitelesítési tár-

gyaláson személyesen, vagy meghatalmazott által jelenjenek meg és az új telekkönyvi tervezet ellen netáni észrevételeiket annál bizonyosabban adják elő, mert a régi telekkönyv végleges átalakítása után a téves átvezetésből eredhető kifogásokat jóhiszemű harmadik személyek irányában többé nem érvényesíthetik.

2) Mindazok, akik a telekkönyvekben előforduló bejegyzésekre nézve okadatolt elterjesztést kívánnak tenni, hogy a tkvi hatóság kiküldöttje előtt a kitűzött napon kezdődő eljárás folyamata alatt jelenjenek meg és az elterjesztéseiket igazoló okirataikat mutassák fel.

3) Mindazok, akik valamely ingatlanokhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átíratásra az 1886: XXIX. t.-cikk 15. és 18. és az 1889: XXXVIII. t.-c. 5., 6., 7. és 9. §§-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják, avagy odahassanak, hogy az átruházó telekkönyvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a kiküldött előtt szóval ismerje el és a tulajdonjog bekebelezésére engedélyt nyilvánítsa, mert különben jogaikat ezen az uton nem érvényesíthetik és a belyeg és illeték elengedési kedvezménytől esznek.

4) Azok, akik javára tényleg már megszünt egyéb jogvetelésre vonatkozó zálogjog vagy megszünt egyéb jog van nyilvántékonnyileg bejegyezve, ugyszintén az oly bejegyzéseknél terhelte ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlesztést kérelmezzék illetve, hogy törlési engedély nyilvánítsa végett a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert ellenesetben a belyegmentesség kedvezményétől esznek.

Privigyén, a kir. bíróság, mint tkvi hatóság 1907. évi július 18.

(P. H.) **Tivadar,** kir. járásbíró.

107. 3—3.

Házikisasszony

kerestetik falura magányos úrnőhöz, ki a varrást és finom főzést érti, esetleg a német és tót nyelvet is beszéli. — Cim a kiadóhivatalban. 112. 2—3.

Bérbeadási hirdetés.

A es. és kir. holiesi uradalom főintézősége részéről a Holies—Gödingi uton levő út és hidvám és a Kopesány község határában levő út és révvám folyó év október hó 1-től 1910. évi szeptember 30-ig terjedő három évre újból haszonbérbe adatik.

A bérbe venni szándékozők felhívattak, hogy ajánlataikat legkésőbb f. év augusztus hó 30-ig a fentnevezett főintézőségnek benyujtsák, ahol a közelebbi feltételek is betekintheők.

Holies, 1907. augusztus 7-én. 111. 2—3.

Legmegbizhatóbb cég!!

SULGÁN ANDRÁS

cipész 110. 33—52.
a nyitrai 14. honvéd-gyalogezred tisztikari szállító
Nyitrán, Megyeház-utca 7.

Készít mindennemű cipőket a legjobb anyagból a legelegánsabb kivitelben

ortopédiai rendszer szerint.

Továbbá készít tisztí lovaglócsizmát mérték után a legelőnyösebb feltételek mellett.

Gyors és pontos kiszolgálás!

MIT IGYUNK?

hogyan egészségünket megóvjuk, mert csakis a természetes szénsavas ásványvíz erre a legbiztosabb óvoszer.

A mohai Ágnes-forrás, mint természetes szénsavdús ásványvíz, föltétlenül tiszta, kellemes és olesó savanyúvíz; dús szénsavtartalmánál fogva nemcsak biztos óvoszer fertőző elemek ellen, hanem a benne foglalt gyógysóknál fogva kitűnő szere a legkülönfélébb **gyomor-, légcső- és húgyszervi betegségeknek. 26 év óta** bebizonyosodott, hogy még **ragályos betegségektől is,** mint typhus, cholera, megkíméltek azok, a kik közönséges ivóvíz helyett a bakteriummentes mohai **Ágnes-vízzel éltek. Legjelesebb orvosi szaktekintélyek által ajánlva.** Számos elismerő nyilatkozat a forrás ismertető füzetében olvasható. Háztartások számára másféltérségnél nagyobb üvegekben minden **kétes értékű mesterségesen szénsavval telített víznél,** sőt a szódavíznél is **olcsóbb;** hogy az **Ágnes-forrás vizét** a legszegényebb ember is könnyen megszerezhesse, nagyobb **vidéki** városokban lerakatok szerveztettek, ugyanott a forrás leírásának ismertető füzetét **ingyen kapható.** A forráskezelőség. — Kapható minden fűszerüzletben és elsőrangú vendéglőben.

Főraktár: Aitner Ferenc urnál Nyitrán.

ÁGNES-

forrást, ha gyomor-, bél- és légcsőhuruttól szabadulni akarunk.
forrást, ha a vesebajt gyógyítani akarjuk.
forrást, ha étvágyhiány és emésztési zavarok állanak be.
forrást, ha májbajoktól és sárgaságtól szabadulni akarunk.

Kedvelt borvíz!
Főraktár: Aitner Ferenc urnál Nyitrán.

VEREBÉLY GÉZA LEGNAGYOBB S FŐVÁROSI MODERN BEREN-
DEZÉSŰ ÜRI- ÉS NŐI-DIVAT ÁRÚHÁZA **NYITRÁN,**
Tóth Vilmos utca 4. sz. alatt (a Szarvas-szálloda mellett)
1907. augusztus 1-én megnyilott.

Az általános nagy drágaság közepette, a n. é. közönség örömmel fogja fogadni azon anyagi áldozattal járó újításomat, hogy szigoruan szabott árainból, a készpénzfizetésnél, eddigi szokásos volt 3% pénztári engedmény helyett 5% fog levonásba hozatni. — Ezzel cégem versenyképessége ismét emelkedik s reményilem, hogy a n. é. közönség ezentúl még fokozottabb mértékben fogja felkeresni árúházamat, melyet az eddigi szolid alapon fogok tovább vezetni.

10.

Kiváló tisztelettel

Verebély Géza.

A „Felvidéki parcellázó és gazdasági bank“
részvénytársaság NYITRA székhelyvel.

Vásárol saját számlájára ingatlanokat parcellázás és egészbeni tovább eladás céljából. Elfogad megbízásokat parcellázások keresztülvitelére haszonrészesedés, vagy meghatározott összeg fejében. Közvetít birtokeladásokat és vételeket. Vásárol erdőterületeket kihasználásra, vagy bármily nemű épület-, mű- és tűzifát. Elvállal haszonbérleteket albérleti joggal, e nélkül pedig azok megbízható közvetítését eszközli. Felvállal gőzeke-szántásokat ott, a hol 2000 magyar holdnyi érdekelttség biztosítható. Kedvező feltételek mellett közvetít minden rendű gazdasági szükségleteket. — Ügynöki közbenjárást esetenkénti megállapodás szerint díjazunk.

Részletes felvilágosításokkal készségesen szolgál a bank igazgatósága NYITRÁN.

FELTÜNŐ UJDONSÁG!

Delice

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé mást nem szíhat.

legjobb valódi francia

2. 52.

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.

SZUPERFOSZFÁTOT,

Stassfurti káinitot

szavatolt 12.4% tiszta káli = 23—24%
kénsavas káli tartalommal, ***

Stassfurti kálitrágyasót

szavatolt 40% tiszta káli = 74—76%
kénsavas káli tartalommal, ***

KOVASAVAS KÁLIT (dohánytrágyázásra)

továbbá mindennemű egyéb **mütrágyaféléket**, azonkívül

RÉZGÁLICZOT (98—99%) elismert kitünő minőségben legolcsóbban szállít a

„HUNGÁRIA“ mütrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság

Budapest, V. Fürdő-utca 8.